

Raport z konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Programu Edukacji Kulturowej – Białystok z kulturą” (PEK)

Przedmiot konsultacji	Projekt uchwały w sprawie przyjęcia „Programu Edukacji Kulturowej - Białystok z kulturą” (PEK)
Podstawa prawna	Zarządzenie Nr 84/26 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 5 lutego 2026 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Programu Edukacji Kulturowej – Białystok z kulturą” (PEK).
Zasięg, w tym liczba uczestników konsultacji	<p>Konsultacje skierowane do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieszkańców Białegostoku, • organizacji pozarządowych oraz podmiotów, o których mowa w art. 3 ust 3. ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338). <p>Liczba zgłoszonych opinii przez mieszkańców: 4, w tym 1 nieważna. Liczba zgłoszonych opinii przez przedstawicieli organizacji pozarządowych: 1</p> <p>Działania o charakterze informacyjnym obejmowały:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plakaty informacyjne w budynkach Urzędu Miejskiego w Białymstoku; • publikację informacji na stronach internetowych: konsultacje.bialystok.pl, www.bialystok.pl, www.cas.bialystok.pl, w Biuletynie Informacji Publicznej, na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Białymstoku.
Termin konsultacji	9.02.2026 r. – 23.02.2026 r.
Metody i formy konsultacji	<p>Udział w konsultacjach możliwy poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wypełnienie papierowej ankiety konsultacyjnej i złożenie do urny zlokalizowanej w budynku Urzędu Miejskiego przy ul. Słonimskiej 1 lub Centrum Aktywności Społecznej przy ul. św. Rocha 3, 2. wypełnienie ankiety online na stronie www.konsultacje.bialystok.pl
Koszt konsultacji	Wykonany w ramach zasobów kadrowych Centrum Aktywności Społecznej. Koszt wydruku dokumentów, ankiet, plakatów – 50 zł
Jednostka organizacyjna Urzędu Miasta merytorycznie odpowiedzialna za konsultacje	Departament Kultury Promocji i Sport

Zebrane opinie i propozycje	Stanowisko Prezydenta Miasta
<p>Analiza danych z ankiety* (liczba wskazań):</p> <p>1. Jak oceniasz trafność obszarów interwencji strategicznej „Programu Edukacji Kulturowej – Białystok z kulturą” (PEK), który ma być przyjęty uchwałą, w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza zupełny brak trafności, a 5 bardzo wysoki poziom trafności?</p> <p>1 pkt – 0; 2 pkt – 0; 3 pkt – 1; 4 pkt – 2; 5 pkt – 0;</p> <p>a) 1 osoba - brak odpowiedzi/wskazania;</p> <p>b) 2 osoby – ocena 4, niewymagająca uzasadnienia;</p> <p>Sugestie, w jaki sposób można zwiększyć trafność obszarów interwencji strategicznej PEK, w przypadku oceny niższej niż 4:</p> <p>c) 1 osoba (ocena 3), uzasadnienie: „ (...) Przede wszystkim uważam, że w procesie diagnozy i projektowania programu zabrakło szerokiego udziału twórców, artystów i animatorów działających w trzecim sektorze. To właśnie oni pozostają w bezpośrednim, stałym kontakcie z odbiorcami kultury- dziećmi, młodzieżą, dorosłymi i seniorami. Na co dzień diagnozują potrzeby, obserwują zmiany społeczne i reagują na nie w sposób elastyczny i praktyczny. Ich doświadczenie powinno stanowić fundament budowania polityki kulturalnej miasta. Z lektury programu nie wynika w jasny sposób: na jakiej podstawie przeprowadzono diagnozę potrzeb; jakie środowiska zostały realnie włączone w proces konsultacyjny; w jaki sposób wypracowano cele i założenia strategiczne. Mam wrażenie, że reprezentacja środowiska twórczego była bardzo ograniczona. Konsultacje przeprowadzone w wąskim gronie (kilku osób) nie mogą w pełni oddać złożoności i różnorodności całego pola kultury w Białymstoku. Tak szeroki i długofalowy dokument powinien powstawać przy udziale znacznie większej liczby praktyków. Podobnie kluczowy jest głos odbiorców kultury-mieszkańców miasta. Różne grupy mają odmienne potrzeby: rodzice małych dzieci; dzieci i młodzież; dorośli aktywni i nieaktywni zawodowo; seniorzy; osoby z doświadczeniem migracji. To właśnie adresaci działań kulturalnych najlepiej potrafią odpowiedzieć na pytania: jakiej kultury dziś potrzebują; w jakich przestrzeniach chcą uczestniczyć w działaniach; jakie formy są dla nich dostępne i realnie atrakcyjne. Aby zwiększyć trafność obszarów interwencji strategicznej PEK proponuję:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie szerokich, wieloetapowych konsultacji środowiskowych z twórcami, animatorami i ngo. 2. Włączenie mieszkańców w proces diagnozy poprzez badania jakościowe (wywiady, grupy focusowe, konsultacje osiedlowe). 3. Upowszechnienie informacji o metodologii i transparentne 	<p>Ad. c</p> <p>Sugestie nie odnoszą się do Programu, a do braku - wg osoby wyrażającej opinię -właściwej diagnozy w zakresie ogólnego stanu kultury. W 2024 r. przed opracowaniem PEK Miasto Białystok zleciło wykonanie opracowania <i>Diagnoza stanu edukacji kulturalnej Białegostoku</i> Uniwersytetowi w Białymstoku, w tym obejmującej badania. <i>Diagnoza</i> została opublikowana na stronie: https://www.bialystok.pl/pl/dla_mieszkan_cow/kultura/realizacjaprogramupolitykikuluralnej/program-edukacji-kulturalnej.html oraz przekazana instytucjom kultury; organizacjom pozarządowym, biorącym udział w badaniach i edukatorom z instytucji kultury; była omawiana na otwartych spotkaniach.</p> <p>Ponadto PEK, zgodnie z rekomendacjami wynikającymi z realizacji „Programu Polityki Kulturalnej Miasta Białystok na lata 2018-2022 plus” (PPK 2018), był zadaniem strategicznym, dotyczącym jednej dziedziny – edukacji kulturalnej/kulturowej, a nie całości polityki miasta w zakresie kultury. Od początku był planowany do realizacji przez miejskie instytucje kultury we współpracy z ngo i twórcami.</p>

<p>przedstawienie, na jakiej podstawie sformułowano cele programu. 4. Powołanie stałej platformy dialogu z udziałem przedstawicieli trzeciego sektora oraz niezależnych twórców. Uważam, że bez realnego i szerokiego włączenia praktyków oraz odbiorców kultury istnieje ryzyko, że program pozostanie dokumentem strategicznym o ograniczonym przełożeniu na rzeczywiste potrzeby środowiska i mieszkańców.</p>	
<p>2. <i>Czy uważasz, że 5 Programów wdrażających PEK jest wystarczające do wypełnienia celu podnoszenie kompetencji kulturowych mieszkańców i świadomego, aktywnego uczestnictwa w kulturze?</i></p> <p>a) 1 osoba – tak;</p> <p>b) 1 osoba – brak odpowiedzi;</p> <p>c) 2 osoby – nie</p> <p>(uzasadnienie: 1 - „wymaga poprawy”;</p> <p>2 - „Nie uważam, aby same „Programy wdrażające” w obecnym kształcie były wystarczające dla realizacji celu, jakim jest podnoszenie kompetencji kulturowych mieszkańców oraz budowanie świadomego i aktywnego uczestnictwa w kulturze – ponieważ fundamentem takich działań powinna być pogłębiona, aktualna diagnoza potrzeb. Bez realnego rozpoznania oczekiwań mieszkańców oraz doświadczeń niezależnego środowiska twórczego (w tym twórców i animatorów działających poza instytucjami) trudno przygotować program, który będzie rzetelnie odpowiadał na sytuację miasta. W Białymstoku funkcjonuje bardzo liczne środowisko niezależnych twórców- wg mojej wiedzy i obserwacji to co najmniej setki, a prawdopodobnie ponad tysiąc osób. Ich głos jest ważny, bo to oni często pracują najbliżej ludzi, w mniejszych społecznościach, w edukacji nieformalnej, w działaniach oddolnych. Zdecydowanie rekomenduję poszerzenie diagnozy potrzeb o: twórców i animatorów działających w mieście (także w trzecim sektorze i niezależnie); mieszkańców reprezentujących różne grupy wiekowe i społeczne: dzieci, juniorów, młodzież, studentów, rodziców, osoby dorosłe aktywne i nieaktywne zawodowo, seniorów. Taka diagnoza powinna zostać przeprowadzona jako osobny etap, zanim ustali się ostateczny kształt programu – najlepiej w szkołach, uczelniach i w środowiskach osiedlowych, z użyciem narzędzi jakościowych (rozmowy, grupy focusowe, warsztaty edukacyjne), które pozwalają zrozumieć nie tylko ‘co’, ale także ‘dlaczego’ i ‘jak’ mieszkańcy chcą uczestniczyć w kulturze. Dopiero na tej podstawie można ocenić czy 5 programów wdrażających jest wystarczające – i jak je ewentualnie rozbudować lub inaczej ukierunkować.”</p>	<p>Ad. c 1 brak odniesienia; nie wskazano zakresu niezbędnej poprawy.</p> <p>Ad. c 2 Diagnoza została wykonana jako etap poprzedzający opracowanie PEK. Rekomendacje z diagnozy w zakresie obszarów interwencji/ programów wdrażających uwzględniono w PEK.</p>
<p>3. <i>Czy uważasz, że należy zmodyfikować PEK poprzez zmianę</i></p>	<p>Ad c 1 W ramach programów wdrażających realizację tego celu – ujęto ogólnie</p>

<p><i>propozycji Programów wdrażających?</i></p> <p>a) 1 osoba – nie;</p> <p>b) 1 osoba – brak odpowiedzi;</p> <p>c) 2 osoby – tak (uzasadnienie – 1: „CEL STRATEGICZNY C: ROZWÓJ DOSTĘPNOŚCI W OBSZARZE KULTURY str. 16; zapomniano o osobach z dysfunkcją słuchu, kładzie się nacisk na niepełnosprawności ruchu, co jest też bardzo zasadne i potrzebne. Należy tu wspomnieć o ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się.”</p> <p>2: „Moje uwagi nie dotyczą usuwania ani kwestionowania obecnych Programów wdrażających. Uważam jednak, że PEK warto poszerzyć o dodatkowe propozycje, które nie zostały ujęte wprost lub zostały jedynie zasygnalizowane w opracowaniu.”</p>	<p>„wszystkie osoby ze szczególnymi potrzebami”, nie wskazując poszczególnych dysfunkcji, które będą uwzględniane całościowo.</p> <p>Od 2019 r. instytucje kultury zobowiązane są do realizowania działań wynikających z ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Natomiast PEK zakłada kolejny etap rozwoju dostępności kultury – rozszerzenie ustawowych działań o dostępność językową i komunikacyjną oraz dostępność czasową.</p> <p>Ad. c 2 - bez odniesienia.</p>
<p><i>4. Czy uważasz za zasadne włączenie działań z zakresu ekologii do edukacji kulturowej?</i></p> <p>4 osoby – tak</p>	<p>Bez odniesienia (pozytywna opinia).</p>
<p><i>5. Jakie są zalety „Programu Edukacji Kulturowej – Białystok z kulturą”?</i></p> <p>a) 1 osoba – brak odpowiedzi;</p> <p>b) 3 osoby wskazały zalety:</p> <p>1. „Program zwraca uwagę na różne grupy odbiorców co jest jego zaletą. Dostrzega osoby ze szczególnymi potrzebami jako pełno prawych odbiorców jak i twórców kultury.”</p> <p>2. „Łączenie kultury z ekologią, jasne wskazanie na umocowanie lokalne na osiedlach, uwzględnienie twórców nie zrzeszonych.”</p> <p>3. „Za największą zaletę Programu uważam jego systemowe podejście do edukacji kulturowej i nadanie jej rangi strategicznej w rozwoju miasta. Szczególnie ważne są zapisy dot. wsparcia kadr kultury, wzmacnianie statusu twórców, systemu rezydencji, dostępu do pracowni oraz działań osiedlowych – to obszary, które w największym stopniu dotyczą twórców niezależnych. (...) Doceniam także nacisk na decentralizację działań, dostępność oraz łączenie kultury z ekologią. Jednocześnie uważam, że program wymaga dalszego poszerzania zakresu realnej partycypacji środowiska twórczego w jego współtworzeniu i ewaluacji.”</p>	<p>Bez odniesienia (opisano zalety).</p>
<p><i>6. Jakie są wady „Programu Edukacji Kulturowej – Białystok z kulturą”?</i></p> <p>a) 1 osoba – brak odpowiedzi;</p> <p>b) 2 osoby wskazały wady:</p>	<p>Ad. b 1</p> <p>Wobec sprzecznych dwu opinii – zbyt dużo programów lub zbyt mało – pozostawia się wszystkie programy wdrażające. Ponieważ zadania nie są przypisane do konkretnych instytucji czy ngo budżety będą</p>

1. „Program obejmuje bardzo wiele obszarów jednocześnie, co rodzi ryzyko rozproszenia działań i środków. Brak precyzyjnych danych finansowych i określonego budżetu, co może skutkować brakiem realizacji działań. Szeroki zakres zadań przypisany jednemu operatorowi może prowadzić do przeciążenia instytucji. Wiele wskaźników ma charakter jakościowy i ogólny, co może utrudniać obiektywną ocenę skuteczności.”

2. „Program jest niekompletny, ponieważ nie zawiera pogłębionej i szeroko udokumentowanej analizy potrzeb zarówno odbiorców kultury, jak i samych twórców oraz animatorów działających w mieście. Z dokumentu nie wynika jasno, na jakiej podstawie została przeprowadzona diagnoza środowiska ani w jakim zakresie uwzględniono głos niezależnych twórców oraz mieszkańców różnych grup wiekowych i społecznych. Brakuje transparentnego przedstawienia metodologii badań oraz skali konsultacji, co utrudnia ocenę, czy zaproponowane cele i programy wdrażające odpowiadają rzeczywistym potrzebom miasta. W efekcie dokument sprawia wrażenie strategicznie uporządkowanego ale niedostatecznie zakorzenionego w szerokiej, partycypacyjnej diagnozie. Zapoznając się z listą osób zaangażowanych w tworzenie programu dostrzegam, że przedstawia on określoną perspektywę ekspercką. Pytanie jednak czy jest ona wystarczająca do przeprowadzenia rzeczywistej, reprezentatywnej analizy potrzeb całego środowiska kultury w mieście. Białostockie środowisko twórcze jest znacznie szersze i bardziej zróżnicowane, dlatego jego głos – szczególnie twórców niezależnych – powinien zostać włączony w sposób bardziej systemowy i reprezentatywny.”

7. *Inne propozycje i opinie do „Programu Edukacji Kulturowej – Białystok z kulturą”*

a) 2 osoby – brak odpowiedzi;

b) 2 osoby – wyraziły opinie:

(1: „Bardzo dobrze że powstał taki dokument, jednak teraz należy zadbać aby PEK został faktycznie wdrożony, żeby nie został "pułkownikiem".”

2: wskazano 7 innych opinii - „postulatów uzupełniających Program i wzmacniających jego realne oddziaływanie: 1. Przywrócenie „Funduszu współpracy” – realny dostęp do miejskich scen. 2. Dostęp do infrastruktury dla sceny niezależnej. 3. System ‘open calli’ do miejskich wydarzeń i festiwali. 4. Powołanie Rady Kultury Miasta z udziałem środowiska niezależnego. 5. Stała scena dla tańca; 6. Miejski Teatr Tańca – wykorzystanie kapitału społecznego. 7. Systemowe ‘lekcje ze sztuką’ w szkołach.”

wskazywane corocznie w stosunku do wybranych projektów do realizacji. W budżecie miasta w dziale kultura realizacja PEK będzie działaniem priorytetowym. Operator – instytucja kultury – wyraził zgodę na koordynację PEK (zarządzanie), w oparciu o coroczną dotację celową. Większość działań będą realizowały instytucje i ngo. Wielokrotnie podnoszonym postulatem instytucji było wprowadzenie innych niż ilościowe wskaźników oceny działań w zakresie kultury. Pozostawia się zaproponowane wskaźniki.

Ad. b 2

Program jest kompletny, obejmuje te elementy, które programy sektorowe powinny zawierać i jest odpowiedzią na wyniki diagnozy. Diagnoza została wykonana – wszystkie elementy, które diagnoza powinna zawierać są w niej zawarte i nie ma powodu ich powtarzania w PEK.

Ad. b 1 - bez odniesienia

Ad. b 2

Wskazane postulaty nie dotyczą realizacji PEK i działań, które planowano i ujęto w Programie, a kwestii całościowej współpracy instytucji kultury z twórcami i organizacjami pozarządowymi. PEK, zgodnie z założeniami, dotyczy jednej dziedziny – ‘edukacji kulturowej’, a nie całościowej polityki miasta w zakresie kultury.

Białystok, dnia .3... marca 2026 r.

WZ. PREZYDENTA MIASTA
Rafał Rudnicki
WICEPREZYDENTA MIASTA